

Masarykova univerzita v Brně

Pedagogická fakulta

PODKLADY K CHOVŮM
CHAMELEON JEMENSKÝ

Vypracovali : Antonín KLUSÁK (41496)
Hana KÁŠKOVÁ (173878)
Květa ŠÍMOVÁ (174435)

jako svou seminární práci předmětu
Přírodní školní zahrady, pěstitelství, chovatelství
PedF:Bi1BK_PEST
(jaro 2008)

Chameleón jemenský (Chameleo calyptratus)

Třída:	Plazi (Reptilia)
Řád:	Šupinatí (Squamata)
Čeleď:	Chameleónovití (Chamaeleonidae)
Druh:	Chameleón jemenský (Chameleo calyptratus)
Výskyt:	Jemen, Saudská Arábie
Velikost:	Samec až 60 cm, samice 40 cm
Rozmnožování:	až 80 vajec, inkubace kolem 150 dnů
Potrava:	převážně hmyz, ale i kousky ovoce
Orientační cena:	mláďata kolem 300Kč, starší jsou dražší

Chameleón jemenský patří mezi velké druhy chameleónů, samci dorůstají délky až 60 cm, samice však jen něco kolem 40 cm. Samci mají na hlavě nápadně velikou přílbu dosahující 5 až 8 cm, na rozdíl od samic, které tuto přílbu mají menší. Chameleóni jemenští mají zavalité oválné tělo, na jehož hřbetě i břicho se nalézá řada deskovitých šupin, které vytváří jakýsi hřeben. Samci mají zpravidla na zadních končetinách ostruhy, které jsou patrné již po vylíhnutí. Samice nemají tak vysokou přílbu jsou drobnější a od samců se odlišují jiným barevným schématem a to jak v mládí, tak v období pohlavního dospívání a v období gravidity, kdy je samice zbarvena plášťově černě s černými žlutými a tyrkysově modrými fleky po celém těle.

Největší pozornost si chameleón jemenský získal především díky schopnosti měnit barvu, sledovat každým okem jiný objekt a specifickým způsobem lovu-vystřelováním dlouhého jazyka.

Rozšíření: Jeho přirozeným výskytem jsou oblasti Arabského poloostrova, Jemenu a Saudské Arábie. Tento druh obývá horské a podhorské polopouště až do výšek 2500 m nad mořem. Žije ve větvích akácií, na kukuřici, na sukulentech a keřích. Přes den se obvykle zdržuje ve výšce 1 - 3 m, noci tráví na koncích nejvyšších větví stromů.

Zrak-Oko: Oko chameleóna svou stavbou je považováno za nejdokonalejší v celé živočišné říši. U chameleóna je právě oko nejvíce a nejlépe vyvinutý orgán. Je uchyceno v orbitě pomocí svalů, které rovněž zajišťují jeho maximální pohyblivost. Oční víčka jsou srostlá, pokrytá drobnými šupinkami, oční koule je téměř celá pokrytá, až na malý kulatý otvor uprostřed. Vlastní oko, umístěné ve velkých očníchích po stranách hlavy vystupují dosti na povrch těla. Každé oko se pohybuje nezávisle jedno na druhém. Obraz zachycený jednotlivým okem se v mozku nesyntetizuje (nesloučí se v jeden), ale je hodnocen každý zvlášť. Díky velké pohyblivosti jednotlivých očních koulí má chameleón dokonalý přehled o tom, co se děje kolem něj.

Ostatní smysly: Jsou díky oku potlačeny slyší zvuky pouze zvuky kolem 200Hz jinak je téměř hluchý. Chuťové a čichové orgány mají pro chameleóna jen malý význam jsou prakticky zakrnělé.

Jazyk: Jazyk chameleóna je další z jejich nepřehlédnutelných znaků. V klidovém stádiu je dutý a uložený v hltanu a v okamžiku, kdy je spatřena kořist, se naplní tekutinou. Jazyk chameleon vystřeluje na kořist kontrakcí kruhového svalstva v řapíku jazyka a stahy svalů, který spojuje jazyku s hrudním košem. Na jeho konci je rozšířený a nachází se tam sliznice s lepkavým adhezivním sekretem zajišťující jeho lepkavost, která pomáhá při uchopení kořisti. Proces vystřelení, uchopení kořisti a zpětného zatažení zpět do úst je velice rychlý, proto většina potravy je proti tomuto způsobu lovení úplně bezbranná. Jazyk často přesahuje délku celého těla samotného chameleóna.

Ocas: Ocas chameleóna je přibližně stejně dlouhý jak jeho tělo. Ocas je chapavý a při šplhání slouží jako pátá končetina. Když je ocas utrhnut nebo useknut, není schopen regenerace. Při šplhání po stromech slouží jako dodatečná pátá končetina a v klidu nebo ve spánku je spirálovitě stočený.

Končetiny: Končetiny jsou uzpůsobeny životu na větvích a keřích takovým způsobem, že mají prsty srostlé v jakési kleštičky. To jim zaručuje pevné obejmутí větvičky a potřebnou stabilitu těla při lovu. Na noze mají srostlé vždy tři prsty a dva prsty až po předposlední článek. Na předních končetinách jsou na vnější straně tři prsty a na vnitřní straně dva a na zadních nohou je to naopak. To umožňuje chameleónovi stejné rozložení sil při uchycení se. Končetiny jsou celkově dlouhé, štíhlé, ale silné, a enormně pohyblivé v ramenním a kyčelním kloubu - to jim také pomáhá při pohybu ve větvích stromů.

Zabarvení a chování: Zabarvení a chování chameleónů jemenských se sebou úzce souvisí. Jednak podle zbarvení těla můžeme poznat, jak se chameleon cítí nebo jakou má náladu a jednak to slouží i k domluvě mezi samotnými chameleóny. Samotná změna barvy netrvá dlouho, stačí na to 3 vteřiny. Zabarvení nezáleží ale pouze na náladě a prostředí, ale také na stavu, teplotě, intenzitě a spektru osvětlení, denní době, ročním obdobím. Barvy jsou mimořádně pestré, avšak není pravda, že se chameleóni mohou vybarvit do jakékoliv barvy. U chameleóna jemenského převládají odstíny zelené, hnědé a černé barvy.

Kdy a jak se chameleon vybarvuje

1. Když chameleon spí, tak je jeho tělo naprosto uvolněné a vybarví se do nejsvětějšího odstínu zelené barvy jaké je schopen.

2. Když je chameleon našťvaný, tak se nafukuje, aby okolí ukázal, že je velký a vybarví se do nejtmaějších odstínů zelené, hnědé a černé barvy.

3. Při vyhřívání na slunci se zpravidla vybarvuje do hnědých odstínů, jelikož hnědá přijímá daleko lépe teplo než zelená barva.

Potrava: Chameleon jemenský je hmyzožravec, ale částečně přijímá i rostlinnou potravu. Určitě, ale nejsou vegetariáni. Rostlinná strava tvoří jen okolo 2% jejich jídelníčku. Pokud se do rostlinné potravy pustí, pak se jedná především o zelené listy (např. filodendron) nebo také květy a plody jako jsou např. rajská jablka, broskve, banány, mandarinky, hrozny apod. Jinak je chameleon jemenský velice žravý - nemůže si pomoci, vinou svého krátkého střeva tráví jen velice nedokonale a požívá prakticky vše, co se hýbe až do velikosti čtyřtýdenní myši. Dává přednost hlavně hmyzu jako jsou hlavně cvrčci, dále pak mouchy, kobylky, sarančata, pavouci - tedy pokud shrneme jeho jídelníček, jedná se o lezoucí i lítací hmyz a malé obratlovce. Co se týče objemnější potravy, může se živit i ještěrkami, gekony, žížalami a ptačími holátkami. Plazi, tedy i chameleon jemenský, vydrží poměrně dlouho (7-10 dní) hladovět, aniž by to na ně mělo negativní vliv.

Příjem vody: Chameleon jemenský pije v drtivé většině jen tekoucí vodu nebo vodu stékající či zachycenou na listech rostlin.

Svlékání: Chameleon jemenský se svléká z kůže, protože rostou celý život a do staré kůže se nevejdou. Svlékají se asi jednou za dva měsíce. Nesvlékají kůži jako třeba například hadi v celku, ale po kouskách. Proces svlékání trvá jedno odpoledne. Kůže mu začne praskat a třením o větvičky se postupně zbavuje odumřelé kůže. Nepomáhejte mu, chameleon to zvládne sám!

Chov: Chameleon jemenský je pravděpodobně nejrozšířenějším chameleónem chovaným v zajetí. Patří k méně náročným druhům, kterému pokud se dá co potřebuje, bude prosívat a bude vašim domácím miláčkem.

Nákup chameleona: Nežli si chameleóna pořídíme, je nejlepší si přečíst a nastudovat o chovu co nejvíce poznatků a zkušeností jiných chovatelů, i když je fakt, že každý chovatel má jiné zkušenosti a preferuje jiné způsoby chovu. Když chameleóna vybíráme, měli bychom vybírat jedince něco mezi dvěma až čtyřmi měsíci stáří. U takto starých jedinců víme, že byli-li v dosavadním chovu v něčem zanedbání jsme schopni tyto chyby napravit. Nedoporučuji zasílání jedinců poštou nebo jiným způsobem, nýbrž osobní převzetí. Při takovémto způsobu koupě si můžete sami chameleóna vybrat. Pokud je to možné nevybíráme z jedné snůšky chameleóny nejslabší ani nejsilnější. Také můžeme s chovatelem probrat, jaké vitamíny podával, prohlédnout matku i otce. Zvíře není stresováno přepravou v drncajícím vlaku v chladu dva tři dny bez vody. Doporučuji nekupovat chameleóna menšího, než 5 cm v těle a už vůbec ne nedávno vylíhlé chameleónky, kteří mají sotva dva centimetry. Takto malí chameleóni jsou velice náchylní k jakýmkoliv změnám a je potřeba jim podávat drobný hmyz, což není pro začínajícího chovatele, který si pořizuje svého prvního chameleóna.

Krmivo: Hmyz přiměřené velikosti. Obvykle jsou to cvrčci, kteří se dají bez problémů koupit, v létě je možné nachytat běžný hmyz jako mouchy, kobylky a podobně. Jen pozor na chráněný hmyz. Větším chameleónům je možné někdy podat také myši holátko. Všechn hmyz je možné obalovat v Roboranu H, který se nepředávákuje. Hmyz obalíte tak, že do krabičky s víčkem nasypeme trochu Roboranu a na něj přespeme cvrčky, nebo jiný hmyz. Krabičku uzavřeme, opatrně s ní mírně zaklepeme a cvrčky vypustíme do terária, nebo je i s krabičkou umístíme do terária. Nedílnou součástí jídelníčku chameleóna je také ovce a zelenina. Takže je potřeba na větve zavěšovat listy čínské salátu, plátky jablka, kuličky hroznového vína a podobně. Výjimku tvoří mláďata, která by měla mít zajištěn stálý přísun vhodné potravy správné velikosti. U mláďat se totiž může stát, že neodhadnou velikost hmyzu, který chtějí pozřít a mohou se jím zadusit. Mláďata proto krmíme malými cvrčky a různými druhy hmyzu. Dospělý chameleon jemenský může přijímat toto krmivo:

Z hmyzu jsou to hlavně cvrčci, sarančata, pavouci, mouchy, kobylky, motýli...

Z ovoce a zeleniny: jablka, hrozny, jahody, maliny, rajčata, salát, okurek, mrkev...

Příjem vody: Chameleon jemenský pije v drtivé většině jen tekoucí vodu nebo vodu stékající či zachycenou na listech rostlin.

Terárium: Terárium pro chameleóny musí být konstruováno na výšku, protože zvíře si pohybuje obvykle nahoru a dolů, tak jak zrovna vyžaduje teplotu svého okolí. Minimální rozměr terária je 45 x 45 x 60 cm, ale lepší je výška 80 a více cm. Jestliže chcete chovat dva chameleóny je pro ně potřeba terárium mnohem větších rozměrů a to nejméně o objemu alespoň 600 až 700 litrů. Pohromadě lze také chovat větší počet samic, a to až skupiny čítající pět či šest kusů. Nicméně je jasné, že každému zvířeti musíme poskytnout potřebný prostor k životu. Zařízení v teráriu by se mělo skládat z výhřevné

žárovky s výkonem asi 60 W. Vyhříváme na 28 -35°C. V noci teplotu snížíme na 22°C. Teplota pod touto žárovkou by se měla pohybovat okolo 33 °C. Tato žárovka bude sloužit osazenstvu terária k udržování potřebné tělesné teploty. Chameleóni většinou pijí olizováním kapek z listů. To docílíte postřikováním ručním rozprašovačem s vlažnou vodou, nebo přístrojem pro vytváření mlhy a vlhkosti v teráriu, nebo automatickým rozstřikovačem, který napodobuje déšť. Do terária je také možné umístit vodopád do kterého jde umístit mlhovač a ve kterém cirkuluje voda, takže se nekazí a ze kterého se zvíře může bezpečně napít. Vlhkost vzduchu udržujeme pomocí rostlin a pravidelného rosení okolo 60 až 70%. V teráriu naaranžujeme dostatek větví a nejlépe umělých rostlin. Je možné do terária umístit i živé rostliny, ale je potřeba vybrat nejedovaté a počítat s tím, že rostlina bude systematicky okusována a posléze až chameleon vyroste, tak také rozdrápána a případně i polámana. Nejčastěji se používají fikusy, voděnce nebo dracény, po kterých chameleóni rádi lezou. Na stěny terária můžeme pořídit dekorativní pozadí, které dotvoří přirozený dojem a zvířatům vytvoří co nejpřirozenější podmínky k životu. Dále v teráriu nesmí chybět žárovka na slunění, pod kterou je potřeba umístit větve, kde se zvíře může bezpečně slunit a přitom se nedotknout žárovky a druhým velice důležitým světlem je žárovka, nebo zářivka se zdrojem UVA a UVB záření. Zejména bez UVB záření chameleon uhne kvůli nevratnému odvápnění kostí a s tím způsobené křivici. Jako substrát jsou vhodné bukové štěpy, nebo džunglový substrát. Písek, ani hobliny a podobně nejsou vhodné.

Pravidla chovu: Chameleóny chováme pokud možno odděleně. Společný chov je též možný, ale přináší určitá rizika. Nejčastější jsou: agresivita jedinců, časté střety, kousance, zlomeniny žeber nohou ukousnuté ocasy. Dalším problémem je příliš časté páření. Samec má tendenci se pářit hned po snůšce, jakmile je to možné a samice to dovolí. Toto chování vede k vyčerpávání samic častému odvápnění a brzkému úhynu.

Rozmnožování: Samice dospívají v šesti až sedmi měsících, samci o něco později. V té době je třeba je od sebe oddělit, protože se začínají napadat a mohlo by dojít ke zranění nebo i úmrtí slabšího z nich. Připouštíme je k sobě pouze za účelem páření. V přírodě se tyto chameleóni páří v září a v říjnu, v teráriu průběžně. Samec a samice se navzájem provokují výstražným zbarvením, nafukují se a předstírají útoky. Samotná kopulace trvá asi 5 minut. Po přibližně 30 - 45 dnech březosti snáší samice 20 - 70 vajec do asi 20 cm hluboké jamky, kterou ihned po snůšce zahrabe. Do roka může mít jedna samice až tři snůšky, kladení vajec ji ovšem velice vyčerpává a je nutné ji v tomto období zásobovat zvlášť vydatnou a pestrou stravou obohacenou vitamíny a vápníkem.

Vejce inkubujeme ve vlhkém vermikulitu při teplotě 27-29°C (v noci můžeme teplotu snížit na 22°C). Mláďata se líhnou za 150 - 220 dní. Již několik hodin po vylíhnutí je možné mláďatům předložit potravu - přiměřeně malé cvrčky. Vyžadují vlhkost nad 70 % a tedy častější rosení.

Určení pohlaví: Jak rozpoznat samce od samice. Nepřesné znaky jsou, že samec má vyšší helmici a zbarvení je výraznější a pestřejší, ale přesně se samec určí podle ostruhy na zadních nohách. Jakoby na patě má samec malý výrůstek, který je patrný ihned od vylíhnutí a je jasným znakem samce.

Obr. 1 Čtyři týdny starý sameček

Obr. 2 Dospělý sameček

Obr. 3 S amička

Obr. 4 Samička

Citace, doporučená literatu, internet :

SERAFINI, Adriana. Cit. 23. února 2008. Dostupné na WWW: <http://teraristika.chovzvirat.com/druhy/chameleon-jemensky.html>

MALEČEK, Michal. Cit. 23. února 2008. Dostupné na WWW: <http://www.miga.cz/ppages.php?53>

SERAFINI, Adriana. Cit. 23. února 2007. Dostupné na WWW: <http://chameleonjemensky.wgz.cz/chameleon-jemensky>

MINAŘÍK, Roman. Cit. 23. února 2007. Dostupné na WWW: <http://www.akvarko.cz/clanky.php?str=62>

Všeobecná encyklopedie Universum